

פרשת כי תצא בענין בירורי הלכה בדיני אטור

טור אורח חיים תרנא הלכות לולב בית יוסף

שירה: כ וטול האגודה בידו הימנית. והיו ראשיה למעלה ועיקריהם למטה. והאחרון בידו השמאלית: ג ואף אם ידן הוא אטור יד ימינו יטול האחרון בשמאל כל אדם (ב) שהוא ימינו:

ב—ג ויטול האגודה בידו הימנית. אם (ה) אטור רחל טן לולב ימינן ואחרון בשמאל ממי טעמא הני מלוא מלח והאי מלח מלח: ובי"ש ויהיו ראשיהם למעלה ועיקריהם למטה. מפרק לולב ופרסה (מה): כל המלוח חין ויולאן מהם אלא דרך גדלתן: ובי"ש ואחרון בידו השמאלית. מפרק לולב הגזול (ה): מיעור הארזים בשמן וכמו עליה ה"א"ש (פי' כה) ולא הוא אטור יד ימינן יקח הלולב בשמאל ימינן דידה הוא נראה מדבריו שאטור יד ימינו יטול הלולב ימינן דידה שהוא שמאל כל אדם ואחרון בשמאל דידה ואחרון ואף שכמו רבינו גם מדכתנן יטול האחרון בשמאל כל אדם משמע דייצר נמי טעל לולב ימינן כל אדם שהוא שמאל דידה ואחרון בשמאל כל אדם שהוא ימינן דידה דכמו רוב בני אדם חולטין ורבינו ירושם (כ"ט פ"ד ט) כתב כ"ס הטוקפוט וכ"ס מהר"ם (מש"מ מהר"ם מחטוטת דעוס לז"ט סי' כ"ט) א"כ הוא אטור כדכתיב שמעמם ממיד נדד שמאלו טעל הלולב בשמאלו שהוא ימינן ש"ט עד כאן ונראה דהיינו לומר דכמו ימינן ושמאלו דדיה חולטין וכדמשמע מדברי ה"א"ש ז"ל: אחר כך מלמדי שכמו העיסור (ה' חסידן סגן הסמי' טו פ"ד) אלא ומשום (ה) דמינו רבין אטור מניח חסידן דענינו שהוא כולל אדם ואף עמיה ליה לולב ימינן דידה חולטין לולב דרבען הוא ומשום שהיטול אטור הוא כולל אדם ומניח ל' לולב ימינן שהוא כולל אדם ואף עמיה ליה לולב דרבען הוא והרעו משאל שפסגו רבינו דבריו מדבריו של העיסור ומה שכמו דלולב דרבען היינו לומר דענינתו ימינן הוא דרבען משום דכתיב ש"ט מלח והאי מלח מלח:

דרכי משה
 (א"י) וכן כתב הכל בו (ה' לולב סי' ע"ט ע"ג): (ב) אבל הרא"ש כתב דטול הלולב בשמאל כל אדם שהוא ימינן דידה וכן כתב רבינו ירושם (פי' פ"ד ט) וכתבו מהר"ל (פי' סי' י"ד) ומהר"י (פי' סי' קצ"ג) ובעל מנחת יצחק (סי' קנ"ט) דבר י"ש לכתוב

הלכות ברכת המזון סימן קסג

על קל גדוה: ג יצריך (י) לתור אחר כוס (ג) (יא) שלם: ד (יב) המקבילו (ז) בשתי ידיו, וכשמתחיל לברך נוטלו (כ) בימינו ולא יביע בשמאל: הנה ונהנו דוקא (יג) שלא תבע השמאל כפוס, אכל אם נותן השמאל פחת המין (יד) לסיצה (טו) קטר (כ"ב כ"ס שבולי-הלכות). (טז) ומגביהו מהקרקע טפח אם הוא יושב על-גבי קרקע, 'ואם הוא קטב בשלשון מגביהו מעל השלשון טפח, 'ונותן בו עיניו (יז) שלא ישיח דעתו: הנה (יח) וצ"ל-כן אין לוקחין כוס שפיו צר, שקורין (י) גלוק-גלאיו, לברך עליו. (יט) 'ומקשרו (ס) (ס) לאשתו שמתשתה ממנו: ה' טיש מי שאומר שאם המקביל אשר (קלעו: מנצחיו) אוהו הכוס בימינו (כ) שהוא שמאל כל אדם: ו' (כא) משתנה לו כוס לברך לא ישיח המקביל. יתקיימו אין להם להשיח (כב) משתחיל

מח / אברהם ט

אטור יד. ל"ט דכתיב תניא פסגו רבין ב"י וספיקו לולבין ביה ימינן דידהו, וכל אשן הכא דכוס על ברכה מקיבו מדרכת, ר"כ לט לולב ביה ימינן דידהו, וברכתו ככדו הלקט שלפניו לא כדכוס כלום מזה בברכה המזון, וידי לולב פסקו וסימן שסו ליתול בימין דשמאל, ע"כ. וצ"ל אינו פסק אחר פסק כן בברכה המזון, ומכל מקום נראה לי לכתוב כן כמו שכתב רמ"א גבי לולב ושם:

שנה ברורה
 ד (יב) מקבילו בשתי ידיו וכו'. כתב הש"ך והטעם הוא, כדי להראות חביבות קצת הכוס עליו, ואחר-כך אוהו קד אחד שלא יהא נראה עליו כססיו, וכדי ימינן שהוא העקר והחשוב: (יג) שלא תבע וכו'. היינו אפילו אם יצא לאחור הכוס כדי ימינו באמצע הכוס וכדי שמאלו יאחזו מתחתיו: (יד) לסיצה. פירוש, שהכוס מנח על כף ימינן, ונותן השמאל מתחת לספר יד הימין: (טו) קטר. כיון שאין נוגע בהכוס. (ס) והאחרונים כתבו דיש להתמיר קנה אם לא לצ"ן. כתב הש"ך: על-פי דבריו נכון שעמיר הכוס על כף ימינו ותאבקות יהיו וקפיים ע"כ. (ח) לא יל הכוס בקה"חיים, רק יסידם מקום: (טז) ומגביהו וכו'. כדי שהוא נראה הכוס לכל המסתבין ויחזקו בו (סדרן: וקטורא מסמך לה אקרא דכתיב 'כוס ישועות אשא' וגו': (יז) שלא ישיח ע"ה. מן הברכה: (יח) וצ"ל-כן אין לוקחין וכו'. שלא יוכלו להסתכל

במה שקבצו. (יט) והאחרונים הקשו על זה, דכונתו הנקרא מה שאמר 'ונותן עיניו בו' הנו בהכוס ולא במה שקבצו, וצ"ל-כן אין להקפיד קנה אם אינו יכול להשיג קל כלי אחר: (יט) ומקשרו לאשתו וכו'. שעל-ידי כוס של ברכה מתברכת האשה, ואפילו לא אכלה האשה עמהם. ואם יש עוד אורחים אצלו, יתן גם להם לטעם מהכוס של ברכה, וכמבאר לקמן בסימן קצ סעיף א ובסימן רצ"א סעיף ד, עין שם. ואם אורח סבב אצל בעל-הבית וברך על הכוס, יתן גם לבעל-הבית לשתות מכוס של ברכה (יט) כדי שיתברך הבעל-הבית: ה' (כ) שהיא שמאל כל אדם. ואם הוא שולט בשתי ידיו, (כ) אוהו בסימן שהוא ימינן כל אדם. ודע דמה דתוקר מפע"ד ד ע"ה סעיף ז, ה' הסכים בבאר הגורא דהוא רק להחיר מצדו לכתולה: ד' (כא) משתנה לו כוס. ועד (כ"ט) אשר שתותו, שהוא לאור גמר ברכת המזון: (כב) משתחיל המקביל. אכל מקום ושאינ

פרשת כי תצא
בענין בירורי הלכה בדיני אטר

קטו קאר הגולה

הלכות ברכת הפרות סימן רו

ד יקל דבר שפוקד עלינו לאכלו או לקרית בו (יח) צריך לאחוז (ג) בימינו קשהוא מקרב:

משנה ברורה
נוטה קצת דעת הגרי"א לעיל בסימן עז, והאליה רבה וכן קטגו גבורים
מקצרים לדין בהכתיביוסף, ולכן יש להחמיר להחלה: ד (יח) צריך
לאחוז. טעם האחיזה, כדי (טו) שיתכן לבו על מה שפוקדו, והוא רק
להחלה, ודאי שבו אם ברה עליו קשהוה פנה בקניו, אף אם לא אטו
כלל קא, וקולקשה: (יח) בימינו, העצם, משום חשיבותו ויבאשר ד

קאר הגולה 18

הלכות נטילת ידים שחרית סימן ד

י נוטל כלי של מים ביד ימינו (כב) ונותנו ליד שמאלו, כדי שצריך מים על ימינו תחלה:

ל שם היום ש
קשה סוף על שאם
וכריתם את אחו

משנה ברורה

י (כב) ונותנו, כדי שיתקבר ימין שהוא מקור על שמאל שהוא ידן, וגם (לא) כאשר אולתן ביד ימין דעלקא:

שם הציור

(יא) ארצות החיים:

היה יאווה ה ינג

א (א) אמוציאין ספרותורה (ב) וקורן בו (ג) (ג) ששקעה, (ד) ואם רצה להוסיף (ה) מוסיף:

א (א) מוציאין וכו', והיטות ספרותורה ותקצולו צריך שיחא בקניו, (ב) [אפלו אם הוא אשר יד אין לשפות ביה:
שער הציור
שנאמר "מימינו אש דת למר", ואסין אין למלק ביה, ויכליעל בסימן כא סעיד קטו ח:
(ג) בן נראה לי, דקא העצם משום שנתון בימין, שפוקד עלינו לאכלו או לקרית בו, ויבאשר ד

לוי שגא כלוי יאווה ית סי קלא

וממילא נאטר כדרכו דידו שמאל אבל אם זכין לא על הד,
אלא ברוח השולס פניה לימין מכה כל פימה שאחז שוכ
היינו רוח דעלמא שכ' מניח גס איטר נתנן עם שאר העולס,
וכמ"כ כהא דלוי' סי' תר"ם לענין הקפת כנימה דומיל
דהקפת המזבח.
וכהנ"ם המחזירין פניהם מסוג זה דימין דעלמא דלון יד
הטרס, משא"כ כהמ"ג כפי' קפ"ג דימין סיד מחזיק
הכוס טרס דומה לנטילת לולב, ומכ"ש תפילין, וסודיות שבין
דנכל אופן בין בימין בין בצטר אולתין כהנ"ג נבר יעין
דעלמא, אלא דפמ"ג מסופק דנכנין תרתי ימין דעלמא ריל
לא ימין דיד, וגם עוד גדר דהיינו ענין רביס לע"ז מסופק
לענין צרכת הכניס, אבל סודיות שבפוסק משמע דלון ככלל
כה בין בימין או רביס, בין ככלל דימין דעלמא, בין ככלל
דימין דיד, והדברים ברורים.

דנלקחת לולב אדיל איטר בחר ימין דידו' דהיינו שמאל
דעלמא דה דוקא בימין אבל לא בצטר, ובה ריל גס לענין
כוס כהמ"ג כהמ"ג סי' קפ"ג דכ' גס מניח דלדין כפי'
תרי"ג דאיטר טוטל כשמאל הכ"ד ככוס, וריל מעל' דה דוקא
בימין ולא ברביס, וכן רוצה לחלק עפי' דברי כהמ"ג לענין
כהניס המחזירים פניהם בין עם ישאם עוד כהניס או לא.
לעצ"ד שגה בכל זה דהיי' כהמ"ג סי' תרי"ג סוף כ"א
לענין רוחות הכעושים כפי' דגס איטר יקף בימין
כשאר העולס דאולתין בחר ימין דעלמא הוא פשוט דמניח
מחלק דדינו איטר בין אם לאו דניס דין ימין מלד ימין דיד
בין אם הוא מלד הכלל דכל פימות שאחז שוכ לימין ולא מלד
יד, דננטילת לולב ריש סי' תרי"ג דהדוק מלד יד מכה דין
דולקחתם לכם לקיפה ביד ענין לקיפה כדרכו דהיינו בימין

יקורתו קבלתו, ואין פליג להאריך רק בדברים שיקראם
והרשים, אשר עמד בדברי פמ"ג א"ח סי' תרי"ג
סוף כ"א כהמ"ג, ופמ"ג א"ח סי' קכ"ח כמ"ג סוף י"א, על מה
דליתא גס סי' דהמחזירין כהניס פניהם בין בתחלה בין
בסוף לא יחדיו אלא דרך ימין העולס, ופמ"ג א"ח סי' כ"א
מניח סי' תרי"ג לענין כעושים דגס איטר אולתין בחר ימין
דעלמא, וכ' פמ"ג דמסופק דאשר לולב שכולס מקיפין דין
ימין צריך גס הוא לעשות ק, משא"כ כהניס וכד' אולתין כפי'
משמע מהבעולס וכו' כ' פמ"ג מ"מ שאר כהניס ששין כן ע"כ
גס כהניס אולתין בחר ימין דעלמא ע"כ.
ועי"ז נסתכן מעל' לספק דלפי' ככל דבר בצטר לא ילך
איטר בחר ימין דידו' רק בחר ימין דעלמא כפי'
כאזר, וריל דלפי' מה דמנואר שיטת רמ"א סי' תרי"ג

פרשת כי תצא בענין בירורי הלכה בדיני אטר

הקדמה הלכה קצת, שאלה אספרו לה' אלה אלה

וזהו בדיני אטר כתבתי קתרטס זה כבר רציתי קודם כשהייתי. העולה מהקתרטס בקצרה שיש ח' חילוקים בדיני אטר.

א. דברים התלויים בכח פשיטא דאולין בתר דידיה ולא בתר עלמא לכריז.

דאיטר הוא לשון חולשה כימינו כדמרגמינו גבי אהוד איש איטר גבר גמיד יד ימינו, וכן גבי בני בימין שבע מאות איש איטר, פ"י כ"ז או סתום דהיינו חלש יד ימינו כמשי"כ רש"י ודר"ק] זהו טעם הנחת תפילין [וין ח'] למאן דליף מיד כהה. ותליצה בתפילין כיד שמאל [וין י"ב] דהטעם שתהא נראה עליו קשה. החיוב כתיבה בשבת [וין מ"ז] דהטעם דבעי דרך כתיבה. וכתיבת ס"ת [וין ס"ד] ותפילין [וין י"ד] ומוחה [וין ס"ד] ומגילה [וין י"ח] שלמדו זה הפוסקים משבת. ולענין ראית הנגע [וין פ"ד] דתנן כאורגת לימינת וכטוהה לשמאלית. ולענין שצריך לאחור הספר תורה בימין [וין י"ט] שהטעם שלא יפול מידו כמשי"כ הפמ"ג (ע"ש שמסחטק קצת כזה). וכן לענין ה"ג פסיעות שאחר שמונה עשרה [וין כ"ג] שמתחיל לפסוק בשמאל תחילה, דלדעת המג"א הטעם משום שמראה שקשה עליו ליפטר. ולענין נודמן לו עכורים סופלו לימינו [וין י"ט] בכל אלו פשיטא דאולין בתר דידיה.

ה. ודבריהם שהתורה הצריכה בפירוש ימין תלך במחלוקת, דרש"י פירש דאיטר פסול לעבודה [וין פ"ג] משום שאין לו ימין, ולכן יש אומרים שאין יכול לחלוץ [וין צ"ה], ויש מרמז תליצה לתפילין, ויש אומרים דבתר עלמא אולין, ויש אומרים (הוא דעת הר"ן) שתלוי בכעיא רטוף פרק גיד הנשה אי בתר דידיה אולין או בתר עלמא תולק כשחזינו, והסמ"ג מרמה דין זה לכוון יד ורגל יענית דמצודע [וין פ"ה] ואין ימינת דרציעה [וין צ"ט], ועיין תשובת רשב"א סי' אלה ק"כ.

כ. דבריהם שהם משום ימין דהקב"ה, פשיטא דאולין בתר עלמא כמו שכתב הפמ"ג וכיארור הלכה כסי' קכ"ג, כגון לענין נפילת אפים [וין כ"ח] להרבה פוסקים.

ו. דבריהם שהם משום כל פינות שאתה פתה זהו דרך ימין, הביא המג"א ראיה (כסי' תנ"א סכ"א) דאולין בתר עלמא, וכתב הפמ"ג (סי' קכ"ה משי' סק"א) הטעם משום שהוא ברבים אין לו לשנות מכולם. ובהו תלוי הקפת לולב לצד ימין [וין ג'ד] והמקין ס"ת כשמגביה [וין ל"ז] והכהנים כשמחזירין פניהם [וין כ"ז] והמקיף העורה [וין פ"ב] וכשעולה לס"ת [וין ל"ג] והרלקת נו' חנוכה [וין ג"ו] (ובהו יש לעיין לטעם הפמ"ג).

ז. דבריהם התלויים בהעומד נגדו וקורא פשיטא דאולין בתר עלמא כמשי"כ המג"א לענין סידור התפילין בבתיים דתלוי בגמרא בימין הקורא, וכן השי"ן של ג' ראשין מימין ד' משמאל דתלוי נמי בקורא כמשי"כ המג"א, וכן הנחת ראש הפרשה לימין, וכן דבריהם התלויים בשאר אנשים שנכנסים לבית כגון קביעת מוחה מימין לא אולין בתר דידיה.

ג. ודבריהם התלויים בלב וקנה ונשט ואוין פשיטא דנש באיטר אולין בתר עלמא דהרי זה לא נשתנה אצלו. וזה טעם הסיבה בפסח [וין מ"ז], והא דגורול מיטב בראש שני לו בשמאלו [וין ל"ז] דתלוי ג"כ בהסבה. וקריעה בשמאל משום שהלב בשמאל, וכן הנחת תפילין [וין ח'] להסוכרים רבעינין שימה כנגד הלב כג"ל, ותנון אוון מצודע הימינית ורציעה באוין ימינית [וין צ"ט].

ח. לענין קשידת המנעלים בשמאל תחילה [וין א'] דתלי הגמרא בתפילין, וכן לענין קנינה ביד שמאל [וין ד'] דתלי בתפילין כזה נחלקו האחרונים ז"ל, ובהו תלוי ג"כ הא דצריך לאחור התפילין בימינו כשנכנס לבית הכסא [וין י"ח] דהטעם משום שמקנה בשמאל כמשי"כ הפמ"ג הארצות החיים.

ד. דבריהם התלויים בחשיבות כגון אחיזה לולב בימין ואחריו בשמאל [וין ג"ב] יש כזה מחלוקת. דעת בעל העיטור (מובא בבית יוסף סי' תנ"א) דאולין בתר עלמא, וכן פסק הבית יוסף גבי לולב, אבל הרמ"א שם פסק כדעת הרא"ש דבתר

ויש לספלל בדבריהם אלו הרבה בדברי האחרונים ז"ל והמעיין יראה, ואני לקצר באחי. ואעתיק בעוה"ז הקתרטס בדיני אטר עפ"י סדר השוע' מלוקט ממ"ב ושאר אחרונים ז"ל.

ו' כל הבא לנינים נש' אלה אלה

פרשת כי תצא
בענין בירורי הלכה בדיני אטר

- א) כחב בשבת בימיו פסח ובשמאלו ידיו שבת קרב אי רבנים פירא משבת אירי מרב
...
מ) קבלה וכן לחלק בין אטר לאתר (ולענין זה ראו פסקי דין אחרים).

- א) בענין נעילה מנעילה חליצה מנעילה מרב ס"ב סק"ד פסק דאטר קודם ימין דעלמא
...
מ) קבלה וכן לחלק בין אטר לאתר (ולענין זה ראו פסקי דין אחרים).